

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การเสนอผลวิจัยในบทนี้ ผู้วิจัยได้สรุปสาระของการวิจัย โดยแบ่งเป็น วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีบทบาทของตน ในกิจกรรมของชุมชนในด้าน อาชีพ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมประเพณี อนามัย และนันทนาการ ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิง
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูประถมศึกษาที่มีต่อกิจกรรมของชุมชน ในปัจจุบัน ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิง
3. เพื่อศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูประถมศึกษาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในกิจกรรมของชุมชน

สมมติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า ความคิดเห็นและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษาในกิจกรรมของชุมชน ด้านอาชีพ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมประเพณี อนามัย และนันทนาการ ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี 5 อำเภอ จากอำเภอทั้งหมด 12 อำเภอ โดยการสุ่มแบบธรรมดา จากนั้นก็เลือกโรงเรียนโดยการสุ่มแบบธรรมดาอีกเช่น

เดียวกัน และให้ครูทุกคนในโรงเรียนเป็นตัวอย่างประชากร อำเภอละประมาณ 50 คน ซึ่งปรากฏว่าได้จำนวนครูแต่ละอำเภอดังนี้

- ก. อำเภอเมือง จำนวน 42 คน
- ข. อำเภอกบินทร์บุรี จำนวน 48 คน
- ค. อำเภอสระแก้ว จำนวน 45 คน
- ง. อำเภอตาพระยา จำนวน 45 คน
- จ. อำเภออรัญประเทศ จำนวน 68 คน

รวม 250 คน จากจำนวนครูทั้ง 5 อำเภอ 2047 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 1 ชุด แต่แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบเพื่อถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน จำนวน 25 ข้อ
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบ โดยผู้ตอบแบบสอบถามกาเครื่องหมายลงไปว่าทำกิจกรรมดังรายการที่ถามเกี่ยวกับบทบาทของคนในกิจกรรมของชุมชนทั้ง 5 ด้านหรือไม่ จำนวน 13 ข้อ
- ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของครูประถมศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

นอกจากนี้ยังมีแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้นำในชุมชน และเจ้าหน้าที่ทางราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาการประจำตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ทหาร ฯลฯ เกี่ยวกับบทบาทของครูประถมศึกษาที่ต่อกิจกรรมของชุมชน จำนวน 5 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปใช้กับครูประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี ที่เป็นตัวอย่างประชากร จำนวน 250 คน และได้รับคืน 250 คน คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้เป็นผู้แจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองทุกโรงเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์สถานภาพของตัวอย่าง ประชากรโดยไชคา รอยละ และในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูประถมศึกษาตอบทบาทของ ตนและเปรียบเทียบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษา ในกิจกรรมของชุมชนโดยไชคา ไคสแควร์ (Chi-Square)นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความคิดเห็นของ ครูประถมศึกษาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการดำเนินกิจกรรม ของชุมชนทั้ง 5 ตำบล โดยไชคารอยละ และการเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนได้เสนอ ข้อมูลตามความถี่

ขอคนพบ

1. สถานภาพของครูประถมศึกษา

- 1.1 นั้ถือศาสนาพุทธ รอยละ 97.6
- 1.2 อายุ ระหว่าง 20-29 ปี รอยละ 50.80
- 1.3 วุฒิสุงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี รอยละ 68.40
- 1.4 สถานภาพการสมรส มีคู่สมรสอยู่ด้วยกัน รอยละ 68.80
- 1.5 ตำแหน่งหรือหน้าที่การงานในโรงเรียน เป็นครูประจำชั้น รอยละ 73.20
- 1.6 ชั่วโมงที่ทำการสอน 21 ชั่วโมงขึ้นไป รอยละ 49.60 และ 16-20 ชั่วโมง รอยละ 28.00
- 1.7 ต้องดูแลรับผิดชอบบุตรที่ก่อนวัยเรียน ในวัยเรียน และพ้นวัยเรียนแต่ ยังไม่ได้ทำงาน รอยละ 92.13
- 1.8 ระยะเวลาที่ทำงาน 1-10 ปี รอยละ 72.00
- 1.9 ระยะทางระหว่างบ้านพักถึงโรงเรียน 0-5 กิโลเมตร รอยละ 80.80

2. ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาตอบทบาทของตนในกิจกรรมของชุมชน

2.1 ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาตอบทบาทของตนในกิจกรรมของชุมชน ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งที่ระดับ .01 และ .05 การส่งเสริมและพัฒนาคนอาชีพ การเมืองการปกครองของคนในชุมชน

2.2 ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาขอบบาทของตนในกิจกรรมของชุมชน ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงในการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี โดยการเผยแพร่ความรู้ การรณรงค์ให้มีการฟื้นฟูประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และในด้านการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการของชุมชน โดยการช่วยประชาสัมพันธ์ ก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.3 ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาขอบบาทของตนในกิจกรรมของชุมชน ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงในการช่วยเหลือส่งเสริมสุขภาพอนามัย ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษาในกิจกรรมของชุมชน

3.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษา ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงที่มีต่อกิจกรรมของชุมชนในการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และการเมืองการปกครองของชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งที่ระดับ .05 และ .01

3.2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษา ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันในค่านต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี บทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษา ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านการเป็นผู้นำหรือร่วมกับผู้นำชุมชนจัดงานประเพณี

3.2.2 ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน บทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษา ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านการติดต่อนักแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่อนามัยมาตรวจรักษาโรค

3.2.3 ด้านนันทนาการของชุมชน บทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษา ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในการจัดให้มีการแข่งขันกีฬา การแสดงประจำปีของนักเรียน และให้คนในชุมชนมาเข้าชม การแนะนำชักชวนให้คนในชุมชนจัดการแข่งขันหรือเล่นกีฬา การละเล่น การแสดง และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านการสอนวิธีการเล่น เกม กีฬา การละเล่น

4. เสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และความคิดเห็น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของครูประถมศึกษาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4.1 ปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมของชุมชน คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ร้อยละ 84.40 และในการแก้ปัญหาที่คือ ควรให้มีการชลประทานหรือทำเขื่อนเก็บน้ำขนาดเล็กไว้ช้ายามขาดแคลน ร้อยละ 72.80

4.1.1 ในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนครูประถมศึกษา มีความคิดว่าการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ร้อยละ 50.40

4.2 ปัญหาในทางการเมืองการปกครองของชุมชนคือ การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ร้อยละ 64.00 สถานการณ์ทางหมู่บ้านชายแดนไม่มีความมั่นคงปลอดภัย ร้อยละ 61.20 และในการแก้ปัญหาตามความคิดของครูประถมศึกษาก็คือ การจัดอบรมส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ร้อยละ 69.00

4.3 ปัญหาในทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน คือ การยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีน้อยลง เช่น การทำบุญ การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ร้อยละ 74.80 และในการแก้ปัญหาที่คือ จัดอบรมสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามของชาติแก่เด็กและเยาวชน ร้อยละ 48.40

4.4 ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของชุมชน คือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการระวังรักษาสุขภาพ ร้อยละ 70.80 และโรคที่เป็นกันมากก็คือ โรคมาเลเรีย ร้อยละ 72.80 และในการแก้ปัญหาตามความคิดของครูประถมศึกษาก็คือ ควรอบรมความรู้เกี่ยวกับวิธีการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ร้อยละ 48.80

4.5 ปัญหาค่านันทนาการของชุมชน คือ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีน้อย ร้อยละ 58.40 และในการแก้ปัญหาที่คือ ควรจัดให้มีการให้ความรู้ บริการค่านุอุปกรณ์เครื่องเล่น และจัดทำสถานที่ในการพักผ่อนหย่อนใจให้เพียงพอ ร้อยละ 42.80

4.6 ครูประถมศึกษามีความคิดว่าค่านันทนาการในกิจกรรมค่านันทนาการของชุมชนมากเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 29.20 อันดับสอง คือ ค่านันทนาการประเพณี ร้อยละ 24.80 อันดับสาม คือ ค่านาอาชีพ ร้อยละ 23.20 อันดับสี่คือ ค่านการเมืองการปกครอง ร้อยละ

16.40 และอันดับที่ห้า คือ คำนอนามัย ร้อยละ 6.40

4.7 ครูประถมศึกษาที่มีความคิดว่าโรงเรียนหรือครูในระดับประถมศึกษาควรจัดบริการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในคานต่าง ๆ ดังนี้

4.7.1 คำนอาชีพ โรงเรียนควรเชิญวิทยากรมาให้คำแนะนำด้านอาชีพในระยะสั้น เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า ทำนม ซ่อมเครื่องยนต์ ฯลฯ ร้อยละ 40.80

4.7.2 คำนการเมืองการปกครอง โรงเรียนควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการปกครอง การเลือกตั้ง กฎหมายในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 51.60

4.7.3 คำนวัฒนธรรมประเพณี โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามเทศกาล หรือตามประเพณี เช่น การจัดการละเล่นพื้นเมือง ฯลฯ ร้อยละ 55.20

4.7.4 คำนอนามัย โรงเรียนควรจัดแพทย์มาทำการรักษาโรค เช่น หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ฯลฯ ร้อยละ 80.40

4.7.5 คำนันทนาการ โรงเรียนควรอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่ และอุปกรณ์การเล่นแก่คนในชุมชนให้เพียงพอ ร้อยละ 73.60

4.8 คุณลักษณะที่ดีของครูประถมศึกษาในการที่จะเข้าช่วยเหลือส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน คือ ต้องเข้ากับชุมชนได้ มีมนุษยสัมพันธ์ เข้าใจสภาพชุมชน สามารถโน้มน้าวจิตใจคนได้ ร้อยละ 94.00

4.9 ปัญหาและอุปสรรคของครูประถมศึกษาในการมีบทบาทต่อกิจกรรมของชุมชน ในด้านตัวครูก็คือ การที่ครูไม่มีเวลา ไม่สามารถแบ่งเวลาได้ ร้อยละ 87.20 ในด้านสิ่งแวดล้อมก็คือ สภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวย ร้อยละ 73.60

4.10 วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกิจกรรมของชุมชนก็คือ จัดอบรมความรู้ คานต่าง ๆ แก่ครู ร้อยละ 94.80

5. การสัมภาษณ์

5.1 จากการสัมภาษณ์ผู้นำในชุมชนและเจ้าหน้าที่ทางราชการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมชุมชน ได้แก่ ท่านผู้ใหญ่นาน พัทธนากรประจำตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ทหาร ฯลฯ จำนวน 20 คน พบว่าครูมีบทบาทน้อยในการรวมกิจกรรมชุมชนในคานต่าง ๆ ร้อยละ 85.00 และพบว่าครูทำหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ วิทยากร ร้อยละ 15.00

5.2 คุณลักษณะของครูประถมศึกษาในการที่จะช่วยเหลือส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนตามความคิดของผู้นำในชุมชน คือ มีความอดทนต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน ทิศต่อรวมงานกับผู้อื่นได้ดี และมีอุทิศเพื่อส่วนรวม คิดเป็นร้อยละ 65.00

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งจะค้นหาคำตอบว่า ความคิดเห็นและบทบาทของครูประถมศึกษาที่มีต่อกิจกรรมของชุมชน ในจังหวัดปราจีนบุรี ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพราะจังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออก ลักษณะพื้นที่คล้ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นดินไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก นอกจากนี้ยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย ซึ่งมีแนวความคิดทางการเมืองตรงกันข้ามกับประเทศไทย ทำให้เป็นปัญหาคำถามมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและความมั่นคงปลอดภัยของชาติ โดยมุ่งประเด็นศึกษาที่ว่า ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของตนในกิจกรรมของชุมชนด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน อันได้แก่ ด้านอาชีพ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรมประเพณี อนามัย และนันทนาการ รวมทั้งศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษาในกิจกรรมของชุมชน ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อบทบาทของตนในกิจกรรมของชุมชนด้านต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร และได้ทราบว่าความแตกต่างระหว่างเพศทำให้ความคิดเห็นและบทบาทของครูประถมศึกษาในกิจกรรมด้านต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ

1. ด้านอาชีพ ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาต่อบทบาทของตนในกิจกรรมของชุมชนระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในด้านการติดต่อกับหน่วยราชการ เช่นพัฒนาการจังหวัด กอปรการศึกษาโรงเรียนหรือองค์การของเอกชนให้มาจัดฝึกอบรมด้านอาชีพแก่ประชาชน การให้คำแนะนำปรึกษา และความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อบทบาทของตนในกิจกรรมของชุมชนด้านอาชีพระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านการเป็นวิทยากรแนะนำด้านอาชีพ การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ใช้โรงเรียนเป็นที่ฝึกฝนอาชีพ การจัดเตรียมอุปกรณ์และอื่น ๆ ได้แก่ การชักชวนให้คนในชุมชนมาทำอาชีพใหม่ ๆ เพื่อเสริมรายได้ เช่น การเพาะ

เหตุใหญ่ บั่นโอง ทอผ้า ทำเครื่องจักสาน ฯลฯ และถ้าพิจารณาจากร้อยละในด้าน
 ต่าง ๆ แล้วพบว่า ครูเพศชายมีความคิดว่าตนเองสามารถเป็นวิทยากรแนะนำด้านอาชีพแก่ชุมชน
 ได้ ร้อยละ 26.89 สามารถติดต่อหน่วยราชการหรือเอกชนให้มาฝึกอบรมแนะนำด้านอาชีพ
 ร้อยละ 64.70 สามารถให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องอาชีพเมื่อประชาชนมาขอคำปรึกษา
 ร้อยละ 78.15 ในขณะที่ครูเพศหญิงมีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ร้อยละ
 15.27 ร้อยละ 38.93 ร้อยละ 15.27 ตามลำดับ แสดงว่าจำนวนครูเพศชายมีความคิด
 เห็นว่าตนเองมีความสามารถในการช่วยเหลือและส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนด้านอาชีพมีมากกว่า
 จำนวนครูเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะอาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่มักจะเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้อง
 กับการเกษตร ดังนั้น ในการส่งเสริมอาชีพจึงออกมาในรูปของการ - แนะนำวิธีการเพาะปลูก
 พืชไร่ให้ถูกต้องตามหลัก แนะนำการทำดินเปรี้ยวให้เกิดเป็นดินดี โดยการเติมปูนขาว ฯลฯ
 อีกทั้งในการเดินทางไปติดต่อหน่วยราชการหรือองค์การของเอกชนให้มาดำเนินการอบรมนั้น
 เป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ในตัวเมือง ระยะ
 ทางจากชุมชนมายังหน่วยราชการจึงไกลมาก จำนวนครูเพศหญิงที่มีความคิดว่าตนเองสามารถเข้า
 ไปช่วยเหลือและส่งเสริมกิจกรรมด้านอาชีพแก่คนในชุมชน จึงมีจำนวนน้อยกว่าครูเพศชาย
 นอกจากด้านการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่นการใช้สถานที่ในบริเวณโรงเรียนเป็นที่ฝึกฝน
 อาชีพการจัดเตรียมอุปกรณ์การเกษตร ฯลฯ ทั้งนี้เพราะครูเพศหญิงคิดว่าตนเองมีความสามารถทำ
 สิ่งเหล่านี้ได้เนื่องจากทางโรงเรียนพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกและตนก็ไม่ต้องเดินทางไกล
 ในการไปติดต่อ และบ้านของครูประถมศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนนั่นเอง

สำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาด้านอาชีพระหว่าง
 ครูเพศชายและครูเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาจาก
 ร้อยละแล้ว พบว่า จำนวนครูเพศชายมีบทบาทในด้านอาชีพมากกว่าครูเพศหญิง อันได้แก่
 การเป็นวิทยากรผู้ให้การอบรมหรือสอน ร้อยละ 10.42 เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยราชการ
 อื่น เช่น พัฒนาการ การศึกษานอกโรงเรียน หรือองค์การของเอกชนให้มาดำเนินการฝึกฝน
 อาชีพ ร้อยละ 12.60 เป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษาร้อยละ 24.37 และเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก
 เช่น จัดเตรียมสถานที่ในโรงเรียนเป็นที่ฝึกฝนอบรม เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือเครื่อง
 ใช้ ร้อยละ 17.65 ในขณะที่จำนวนของครูเพศหญิงที่มีบทบาทในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ดังที่
 กล่าวมาเพียงร้อยละ 5.38 ร้อยละ 3.82 ร้อยละ 13.74 และ ร้อยละ 9.16 ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะอาชีพของชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี เป็นอาชีพเกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งในการส่งเสริมอาชีพก็จะออกมาในรูปของการให้คำแนะนำปรึกษาและ ในโยบายครั้งก็อาจจะต้องเดินทางไปยังที่นา สวน หรือไปเห็นสภาพจริง ๆ จึงจะให้คำแนะนำ ที่ถูกต้อง ดังนั้น ความแตกต่างระหว่างเพศจึงเป็นอุปสรรคอย่างมากในการที่จะมีบทบาท ทาง ๆ ดังที่กล่าวมาสำหรับครูเพศหญิง

2. ด้านการเมืองการปกครอง ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาตอบบทบาทของ ตนในกิจกรรมของชุมชนด้านระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญที่ระดับ .01 ในด้านการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับความรู้ในการปกครองระบอบต่าง ๆ การแนะนำให้คำปรึกษาให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การติดต่อกับหน่วยบริการ ของรัฐ การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ การช่วยการฝึกอบรมเยาวชนให้รู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม ช่วยดูแลสอดส่องเป็นหูเป็นตาให้กับรัฐบาล การอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เช่น ไข้โรงเรียนเป็นหน่วยเลือกตั้ง และถ้าพิจารณาจากร้อยละแล้ว ปรากฏว่า จำนวน ครูเพศชายมีความคิดเห็นว่าตนมีความสามารถในการช่วยเหลือและส่งเสริมกิจกรรมด้านการ เมือง การปกครองมากกว่าจำนวนของครูเพศหญิง กล่าวคือ ครูเพศชายมีความคิดเห็นว่าตนมีความ สามารถในการจัดนิทรรศการ ร้อยละ 31.93 ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การติดต่ อ ร้อยละ 66.38 ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 56.30 ฝึกอบรมเยาวชน ร้อยละ 37.81 อำนวยความสะดวก ร้อยละ 72.27 ในขณะที่ครูเพศหญิงมีความคิดเห็นว่าตนมีความ สามารถในการช่วยเหลือและส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนด้านการเมืองการปกครองด้านต่าง ๆ ร้อยละ 16.30 ร้อยละ 43.51 ร้อยละ 24.43 ร้อยละ 16.79 ร้อยละ 48.85 ตาม ลำดับ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ประยงค์ บัณฑิตสมบูรณ์ (2523: 139) ที่ทำการวิจัยเรื่อง บุคลิกภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูประชาบาล จังหวัดอุบลราชธานีพบว่า ครู ประชาบาลชายมีแนวโน้มที่จะมีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ครูประชาบาลหญิงมีแนวโน้มจะมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม และมีส่วนร่วมในทางการเมืองต่ำ

สำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษาในกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง ของชุมชนระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ

.01 ในการติดตามผลของโครงการการสร้างงานในชนบท การมีส่วนร่วมในการ

เลือกตั้ง กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกชุมชนราษฎร สำหรับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ กับชาวบ้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งถ้าพิจารณาความแตกต่างนี้จากรอยละแล้วจะพบว่า จำนวนครูเพศชายมีบทบาทในกิจกรรมด้านนี้มากกว่าครูเพศหญิง กล่าวคือ มีจำนวนรอยละ 31.09 รอยละ 50.42 และ รอยละ 65.55 ในขณะที่จำนวนของครูเพศหญิงมีบทบาทในกิจกรรมเหล่านี้เพียง รอยละ 23.74 รอยละ 28.24 และ รอยละ 51.91 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศชายมีความสนใจในทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง จึงทำให้ครูเพศชายมีบทบาทในกิจกรรมด้านการเมืองแตกต่างจากครูเพศหญิงอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งในการให้ความร่วมมือในโครงการพัฒนาต่าง ๆ กับชาวบ้านนั้น เพศชายสามารถทำได้ดีกว่า เพราะเพศชายเป็นเพศที่แข็งแรง จึงสามารถที่จะร่วมมือกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

3. **ด้านวัฒนธรรมประเพณี** ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาตอบหาของตนในกิจกรรมของชุมชน ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และการรณรงค์ให้มีการฟื้นฟูประเพณีที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากรอยละพบว่า จำนวนครูเพศชายมากกว่าครูเพศหญิง ครูเพศชายมี รอยละ 41.18 และ รอยละ 31.93 ตามลำดับ ในขณะที่จำนวนครูเพศหญิงมี รอยละ 27.80 และ รอยละ 19.08 ซึ่งอาจเป็นเพราะครูเพศชายมีความคล่องตัวในการที่จะติดต่อกับชุมชนได้ดีกว่าเพศหญิง สามารถจะทำตัวคลุกคลีกับชาวบ้านได้ จึงสามารถที่จะสอดแทรกความคิดเห็น การแนะนำให้ความรู้อันจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามเก่า ๆ หรือเปลี่ยนแปลงความเชื่อถือของคนในชุมชนเกี่ยวกับประเพณีให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้มากขึ้น

สำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษา ในกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณีระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในการเป็นผู้นำหรือร่วมกับผู้นำจัดงานประเพณี และเมื่อพิจารณาจากรอยละแล้วพบว่า จำนวนของครูเพศชายที่มีบทบาทต่อกิจกรรมของชุมชนด้านนี้มากกว่าจำนวนของครูเพศหญิง คือ มี รอยละ 43.70 ในขณะที่จำนวนของครูเพศหญิงที่มีบทบาทต่อกิจกรรมของชุมชนด้านนี้มีเพียง รอยละ 30.53 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การจัดงานบุญ ฆาป่า จัดงานเทศกาลวันสงกรานต์ ลอยกระทง ฯลฯ

ดังนั้นครูเพศชายจึงเข้ามามีบทบาทด้านนี้มากกว่าครูเพศหญิง เพราะอาจต้องมีการปรึกษาหารือกับคณะกรรมการหมู่บ้าน อันได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่ หรือพระสงฆ์ ซึ่งในการที่จะปรึกษาหารือนี้ก็ต้องใช้เวลาที่นอกเหนือจากภาระกิจในการประกอบอาชีพประจำวันแล้ว ซึ่งก็คงต้องเป็นเวลาเย็น หรือเวลาค่ำคืน ซึ่งครูเพศหญิงไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ ดังนั้น ครูเพศชายจึงมีบทบาทในการเป็นผู้นำหรือร่วมกับผู้นำจัดงานประเพณีได้ดีกว่าครูเพศหญิง

4. คำนอนามัย ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาตอบหาของทพในกิจกรรมด้านนี้ ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ไม่ว่าจะในด้านการเป็นวิทยากรให้การอบรม เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในกรรักษาสุขภาพอนามัย การวางแผนครอบครัว แก่เด็กและคนในชุมชน การจัดนิทรรศการ การติดต่อเชิญแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อนามัยมาทำการตรวจรักษา และฉีดยาป้องกันโรคแก่เด็กและคนในชุมชน การคอยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การจัดเตรียมสถานที่ ซึ่งงานวิจัยของ นิธิ สตะวาทีน (2525: 129) เรื่องบทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสาร พบว่า สัดส่วนของกลุ่มที่มีบทบาทมากและน้อยในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนในกลุ่มครูเพศหญิงไม่แตกต่างกันกับกลุ่มครูเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษา ในกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในการติดต่อเชิญแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อนามัยมาทำการตรวจรักษา และฉีดยาป้องกันโรค แก่เด็กและคนในชุมชน และเมื่อพิจารณาจากร้อยละแล้ว พบว่า จำนวนครูเพศชายมีบทบาทต่อกิจกรรมของชุมชนในค่านี้นั้นมากกว่าจำนวนของครูเพศหญิง คือ มีจำนวน ร้อยละ 52.10 ในขณะที่จำนวนของครูเพศหญิงที่มีบทบาทต่อกิจกรรมของชุมชนในค่านี้นั้น ร้อยละ 36.64 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยราชการที่ทำหน้าที่ด้านนี้ มีทั้งหน่วยแพทย์ของทหาร องค์การแพทย์สากล ที่อยู่ท้องถิ่น แต่ถาเป็นหน่วยของรัฐ เช่น โรงพยาบาลก็จะอยู่ไกลออกไป ทำให้ความแตกต่างระหว่างเพศนี้มีอุปสรรคอย่างมาก เพศชายมักจะมีคล่องตัวในการที่จะเดินทาง หรือสามารถที่จะติดต่อกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านต่าง ๆ เหล่านี้ โดยไม่ต้องเลือกเวลาและสถานที่ และอาจจะใช้ลักษณะการติดต่อแบบส่วนตัวได้โดยไม่ต้องคำนึงเรื่องความปลอดภัย

5. คำนวณนันทนาการ ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาตอนปลายของตนในกิจกรรม คำนวณนี้ ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ใน คำนวณการประชาสัมพันธ์ ซึ่งถ้าพิจารณาจากร้อยละแล้ว พบว่า จำนวนครูเพศชายที่มีความคิดว่าตนเองมีความสามารถในการ ประชาสัมพันธ์ แยกคนในชุมชนว่าจะมีกิจกรรมนันทนาการอะไรบ้าง เมื่อใด ที่ไหน มีมากกว่าจำนวนครูเพศหญิง คือมีจำนวน ร้อยละ 29.41 ในขณะที่ครูเพศหญิงมีจำนวน ร้อยละ 18.32 ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของเพศชายต้องการออกกำลังกายอยู่เสมอ ซึ่งการเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่งที่เขายชอบในชุมชนให้ความสนใจ ดังนั้น ครูเพศชายจึงมีโอกาสที่จะประชาสัมพันธ์กิจกรรมคำนวณนี้ได้ดีกว่าครูเพศหญิง

สำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของครูประถมศึกษาระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในการจัดให้มีการแข่งขันกีฬา การแสดงประจำปีของนักเรียนและเ้าคนในชุมชนเข้ามามีส่วน การแนะนำชักชวนเ้าคนในชุมชนจัดการแข่งขันหรือเล่นกีฬา การละเล่น การแสดง และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในคำนวณการสนวนวิธีการเล่น เกม กีฬา การละเล่น ซึ่งถ้าพิจารณาจากร้อยละแล้วพบว่า จำนวนครูเพศชายมีบทบาทในกิจกรรมคานต่าง ๆ เหล่านี้มากกว่าจำนวนครูเพศหญิง กล่าวคือ มีจำนวนร้อยละ 82.35 ร้อยละ 53.78 ร้อยละ 47.06 ตามลำดับ ในขณะที่จำนวนครูเพศหญิงที่มีบทบาทต่อกิจกรรมของชุมชนคานนี้ ร้อยละ 66.41 ร้อยละ 33.59 และ ร้อยละ 34.35 ตามลำดับเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะครูเพศชายมีโอกาสที่จะเข้าไปคลุกคลีกับชาวบ้านได้มากและดีกว่าเพศหญิง ครูเพศชายมีโอกาสที่จะแนะนำทักษะทางการเล่นกีฬาแก่เขายชอบ เพราะเพศชายต้องการออกกำลังกายอยู่เสมอนั่นเอง

6. ตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนคานต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาคานที่เหมะกับสภาพท้องถิ่น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีการทำนา ทำสวนผลไม้ ทำไร่ ปลูกผัก อาชีพที่รองลงมาคือ การเลี้ยงสัตว์ แต่ปรากฏว่าประชาชนต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ ร้อยละ 84.40 และในการแก้ไขปัญหาคานนี้ก็คือ ควรให้มีการทำชลประทานหรือทำเขื่อนเก็บน้ำขนาดเล็กเพื่อเก็บน้ำไว้เขายยามขาดแคลน ร้อยละ 72.80 ซึ่งความคิดเห็นของ



ครูประถมศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ตรงกับแนวทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดที่พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดปราจีนบุรีประมาณ ร้อยละ 85.00 ที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ และในการแก้ไขก็คือ จัดทำคัน ฝู คลอง ส่งน้ำและระบายชลประทานในรูปต่าง ๆ (สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี 2526: 24-25) และในการที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนได้ก็คือ ควรส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ร้อยละ 50.40 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพืชผักสวนครัว เช่น ตะไคร้ พริก ตำลึง ชะอม ข่า ผักต่าง ๆ เมื่อชุมชนปลูกไว้ นอกจากจะสามารถจะนำมาใช้บริโภคอันจะก่อให้เกิดคุณค่าอาหารแล้วยังเป็นการประหยัดรายจ่าย ถ้าปลูกไว้เป็นจำนวนมากอาจจะนำมาขายเพื่อเพิ่มพูนรายได้อีกด้วย

สำหรับปัญหาในด้านการเมืองการปกครองตามความคิดของครูประถมศึกษาคือ การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ร้อยละ 64.20 ซึ่งจากการวิจัยของ ชัยรัตน์ พัฒนเจริญ (2518: 59) เรื่องวิเคราะห์การเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าขาดความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองของประชาชน ภาระหน้าที่และความจำเป็นในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ปัญหาในทางการเมืองการปกครองที่สำคัญของจังหวัดปราจีนบุรี อีกประการหนึ่งก็คือ การที่สถานการณ์ทางชายแดนไม่มีความมั่นคงปลอดภัย ร้อยละ 61.20 จึงจะเห็นได้จากการสู้รบกันอยู่เนื่อง ๆ ตามแนวบริเวณชายแดนซึ่งเหตุการณ์ครั้งล่าสุด เมื่อต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2527 ก็ให้มีทหารของฝ่ายเวียตนามเข้ามาทำการโจมตีผู้อพยพชาวเขมรที่อยู่ตามชายแดนแถบจังหวัดสุรินทร์ และปราจีนบุรี ทำให้มีการเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก และความคิดของครูประถมศึกษาที่จะแก้ไขปัญหานี้ในทางการเมืองการปกครองได้ก็คือ การจัดให้มีการอบรมส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ร้อยละ 64.00 ซึ่งตรงกับข้อคิดของ ประหยัด หงษ์ทองคำ ที่กล่าวว่า (2520: 279-281) รากฐานที่สำคัญของการเมืองการปกครองนั่นก็คือ ประชาชนมีความรู้สึกนึกคิดที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงและควรปลูกฝังให้ประชาชนมีความคิดเป็นแบบประชาธิปไตยและบุคคลที่จะช่วยปลูกฝัง ถ่ายทอด วัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สถานที่ทำงาน พรรคการเมือง สถาบันทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งถ้ามีการส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องแล้วจะทำให้ปัญหาในการ

ปกครองลดน้อยลง

สำหรับปัญหาค่านวัตกรรมประเพณีของชุมชนตามความคิดของครูประถมศึกษา ก็คือการยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีน้อยลง เช่น การทำบุญ การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ร้อยละ 74.80 ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อาจเป็นเพราะการถ่ายทอดและการหลงใหลทางวัฒนธรรม หรือมีเจ้านั้นคนในชุมชนไม่มีเวลามากพอที่จะให้ความสนใจต่อสิ่งเหล่านี้ ประชาชนมุ่งอยู่กับความคิดในเรื่องการทำมาหากิน จนกระทั่งวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ถูกละเลย และในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามความคิดของครูประถมศึกษา ก็จัดอบรมสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน ร้อยละ 48.40 ซึ่งอาจเป็นเพราะในการที่จะปลูกฝังความรู้สึกรักคิดนี้ ควรจะเริ่มในวัยเด็กเพราะเด็กเปรียบเหมือนผ้าขาว ถ้าหากต้องการจะให้เยาวชนเกิดความรู้สึกรักที่ต่อวัฒนธรรมของชาติจึงควรเริ่มในวัยเด็ก

ปัญหาค่านสุขภาพอนามัยก็คือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการระวังรักษาสุขภาพ ร้อยละ 70.80 และโรคที่เป็นกันมากคือ โรคมาเลเรีย การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการระวังรักษาสุขภาพก็อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนั้นความรู้ในด้านนี้จึงมีน้อย เมื่อเกิดไม่สบายก็มักจะปล่อยให้หายเอง หรือไม่ก็ซื้อยามารับประทานเอง และในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ก็คือ อบรมความรู้เกี่ยวกับวิธีการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ร้อยละ 48.80 เพราะการอบรมนี้จะช่วยให้ประชาชนรู้จักวิธีที่จะป้องกันตนเองไม่ให้เกิดโรค หรือถ้าเกิดแล้วก็รู้วิธีที่จะรักษาพยาบาลตนเองให้ถูกวิธี เพื่อจะได้ไม่เป็นมากขึ้น จนกระทั่งเกิดอันตรายแก่ตนเอง

ปัญหาค่านันทนาการของชุมชนก็คือ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีน้อย ร้อยละ 58.40 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะจังหวัดปราจีนบุรี ธรรมชาติที่จะให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น ทะเล ไม่มีเลย น้ำตก มีน้อย และไม่สวยมากพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีก็ไม่ได้รับการบูรณะให้น่าสนใจ อีกทั้งลักษณะพื้นที่และชุมชนแต่ละแห่งอยู่ไกลกันมาก จนไม่ค่อยมีใครมาลงทุนที่จะทำสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น โรงภาพยนตร์ เนื่องจากเกรงว่าจะขาดทุน ดังนั้นการพักผ่อนของคนในชุมชนยามว่างก็คือ การฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์เท่านั้น ซึ่งในการแก้ปัญหานี้ ตามความคิดของครูประถมศึกษา ก็จัดอุปกรณ์เครื่องเล่น ทำสถานที่ในการพักผ่อนหย่อนใจ ๆ ในหมู่บ้าน เช่น สวนหย่อม สนามเด็กเล่น

สนามกีฬาของหมู่บ้าน นอกจากนี้ก็ให้ความรู้ในการเล่นกีฬา ร้อยละ 42.80

จะเห็นว่าในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกิจกรรมของชุมชนด้านต่าง ๆ ตามความคิดของครูประถมศึกษาก็คือ การให้ปัญญา แทนที่จะให้วัตถุ การให้ปัญญานี้จะทำให้ประชาชนสามารถหาทางช่วยตนเองได้ เมื่อเกิดปัญหาขึ้น

7. ครูประถมศึกษาคิดว่าความมีบทบาทในกิจกรรมของชุมชนในค่านันทนาการเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 29.20 น้อยที่สุดคือ กิจกรรมค่านอนามัย คือ ร้อยละ 6.40 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนมากบ้านพักอยู่ใกล้กับบริเวณโรงเรียน หรือโรงเรียนบางแห่งก็มีบ้านพักให้ ร้อยละ 80.80 ดังนั้นครูจึงอาจใช้เวลาหลังจากเลิกสอนรวมกิจกรรมนันทนาการกับชุมชน เช่น เล่นกีฬา ฯลฯ อีกทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่มักจะใช้สถานที่ในโรงเรียนเป็นที่จัดกิจกรรมนันทนาการ เช่น จัดการแสดง การละเล่นของเด็ก จัดแข่งขันกีฬา ฯลฯ ดังนั้นครูประถมศึกษาจึงมีบทบาทในกิจกรรมนันทนาการของชุมชนมากกว่าด้านอื่น สำหรับกิจกรรมที่ครูประศึกษามีบทบาทน้อยที่สุด คือ กิจกรรมค่านอนามัย ร้อยละ 6.40 ซึ่งอาจเป็นเพราะเมื่อประชาชนเกิดการเจ็บป่วยก็จะรักษาพยาบาลตนเอง หาซื้อยามาใช้เอง ถ้ามีอาการมากก็จะไปหาแพทย์ และจากการวิจัยของ วชิระ สิงหะคเชนทร์ (2523: 60) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการให้บริการสาธารณสุขและการวางแผนครอบครัวของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ถ้ามีผู้เจ็บป่วยเกิดขึ้นในบ้านจะไปปรึกษาเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องเป็นอันดับแรก ร้อยละ 83.50 ไปปรึกษาเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 3.00 ปรึกษากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 0.10 ปรึกษาครู และร้อยละ 6.20 ไม่ปรึกษาใครเลย

8. ครูประถมศึกษาที่มีความคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการที่จะมีบทบาทต่อกิจกรรมของชุมชนด้านพักรักษา คือ การที่ครูไม่มีเวลาไม่สามารถแบ่งเวลาได้ ร้อยละ 87.20 ในด้านสิ่งแวดล้อมก็คือ สภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวย ร้อยละ 73.60 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนมากเป็นอาจารย์ประจำชั้น ร้อยละ 13.20 อีกทั้งมีชั่วโมงการสอนมากคือสอน 21 ชั่วโมงขึ้นไป ร้อยละ 49.60 มีบุตรที่ต้องรับผิดชอบ กำลังอยู่ในวัยเรียนและก่อนวัยเรียนถึง ร้อยละ 90.07 ทำให้ครูไม่อาจจัดหาเวลามารวมกิจกรรมของชุมชนได้มาก เช่นเดียวกับการวิจัยของ ดวงมล กนกนุวัตร (2524: 102) เรื่อง บทบาทของครู

การวางแผนครอบครัวในชุมชนจังหวัดลพบุรี กล่าวว่า ครูส่วนใหญ่มีบทบาทและมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชน หรือการจัดกิจกรรมชุมชน และมีความเห็นด้วยกับการจะออกไปมีบทบาทในชุมชน แต่มีเวลาน้อย เนื่องจากผู้มีภาระในการสอนและทำหน้าที่ทางราชการอยู่แล้ว

สำหรับอุปสรรคในคานาสังแวดล้อม คือ สภาพภูมิประเทศไม่อำนวย อาจเป็นเพราะจังหวัดปราชญ์บุรี มีลักษณะพื้นที่ค่อนข้างกั้นการ การที่ครูจะนำเทคนิคการเกษตรแผนใหม่มาสาธิตให้แก่ชาวบ้านก็ทำได้ยาก เนื่องจากมีอุปสรรคคือ ลักษณะดินไม่เหมาะสม ขาดน้ำ อีกทั้งลักษณะชุมชนกระจายมาก ครูไม่สามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้ทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีการสู้รบระหว่างชนต่างชาติตามแนวชายแดน ทำให้สถานการณ์ไม่ปกติ เหตุการณ์เช่นนี้ทำให้เกิดอุปสรรคในการจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชนระหว่างประชาชนและครู

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับผู้สอน

1.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านอาชีพ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมประเพณี การอนามัย และนันทนาการ ควรจะเข้าไปพร้อมกันแต่สิ่งแรกที่เป็นหน้าที่ของครูประถมศึกษาโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นครูเพศชายหรือครูเพศหญิงก็คือ พยายามให้การศึกษแก่เด็กและเยาวชนให้เต็มที่ ขจัดการไม่รู้หนังสือให้หมดสิ้นไปจากหมู่บ้านหรือชุมชน สร้างจิตสำนึกที่จะมีความรับผิดชอบต่อชุมชน ซึ่งจะตองเริ่มจากทราบถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนรับรู้และร่วมมือกันแก้ปัญหาของท้องถิ่น ตองมีการสำรวจสภาพสังคมของชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อให้ทราบปัญหาพื้นฐานของชุมชนนั้น ๆ เริ่มตนจากปัญหาที่แท้จริงของประชาชน จากนั้นก็ให้มีการรวมกันเป็นกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่ประชาชนสนใจ ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ครอบครัว พยายามผลักดันให้เกิดการกระจายปัจจัยการผลิตที่สำคัญให้ทั่วถึง เช่น ที่ดิน การชลประทาน การประกันราคาผลผลิต เน้นให้ชุมชนประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเองได้ ส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น เปลี่ยนค่านิยมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน เช่น การนิยมการจัดงานใหญ่โตไม่ว่าจะเป็นงานบวช แต่งงานหรือการหารายได้เพื่อสร้างโบสถ์ วิหาร ศาลา ทั้ง ๆ ที่ในบาง

ท้องถิ่นนั้นมีสถานที่เหล่านั้นอยู่แล้ว แต่ควรจะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์มากกว่า เช่น ทอดผ้าป่า หนังสือ ยารักษาโรค ฯลฯ การที่จะสร้างคานิยมใหม่ ๆ นี้ ครูประถมศึกษาพึงระลึกว่า ต้องใช้หลักจิตวิทยาอย่างสูง เพราะการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนที่มีมานานแล้วเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก

1.2 ครูประถมศึกษาควรรักษาบริการของรัฐให้เต็มที่ ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด ซึ่งการบริการของรัฐนั้นสามารถแยกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ บุคลากร วัสดุหรือโครงการ

ในด้านบุคลากรของรัฐที่ครูประถมศึกษาสามารถติดต่อประสานงานได้ก็คือ เกษตรกร พัฒนาการ แพทย์ ทหาร หรือแม่แต่เพื่อนครูด้วยกัน ซึ่งครูประถมศึกษาอาจใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นพื้นฐานในการติดต่อ ควรเชิญบุคคลเหล่านั้นมาร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยครูเป็นผู้ประสานงาน

ในด้านวัสดุหรือโครงการ ซึ่งในแต่ละตำบลแต่ละหมู่บ้าน หน่วยงานของราชการ องค์กรของเอกชน เช่น สโมสรโรตารี องค์กรอนามัยโลก ฯลฯ อาจจะมีโครงการจัดทำเพื่อทำให้เกิดความเจริญในท้องถิ่น แต่ประชาชนไม่ทราบว่ามีการอะไรบ้าง จึงไม่กล้าไปติดต่อหรือใช้บริการ เช่น การวางแผนครอบครัว การไฟฟ้า ครูประถมศึกษาจึงควรที่จะศึกษาและสำรวจดูว่าในท้องถิ่นของตน รัฐมีโครงการอะไรบ้างแล้วหาทางติดต่อให้มาดำเนินการโดยเร็ว หรือแนะนำคนในหมู่บ้านให้ไปใช้บริการ

1.3 ครูประถมศึกษาควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนให้กว้างขวางมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าใจความคิดและทราบความเคลื่อนไหวความเป็นไปในหมู่บ้าน ซึ่งวิธีการที่ครูประถมศึกษาจะใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้ก็คือ ใช้เด็กเป็นสื่อเล่าให้หมู่ปกครองฟัง ไปคุยหรือถ่ายทอดกับผู้นำที่เป็นที่เชื่อถือของคนในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส ฯลฯ จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างคนในหมู่บ้าน ใช้สื่อมวลชนในการถ่ายทอด เช่น วิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ ฯลฯ

2. สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมของชุมชน

2.1 เป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้วว่าครูประถมศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนคานต่าง ๆ ตลอดเวลา แต่หน่วยงานราชการต่าง ๆ มักจะลืมหืมบทบาทที่สำคัญต่าง ๆ ของครูจึงไม่ค่อยได้ขอความร่วมมือจากครูมากนักจนแม้แต่ครูเองก็ไม่แน่ใจในบทบาทของตนเท่าไร (ธวัช ทันทโกทาส 2521: 112) ทั้งนี้หน่วยงานต่าง ๆ ต่างมีเจ้าหน้าที่ของตนปฏิบัติงานอยู่แล้ว จึงมองไม่เห็นความสำคัญของครู แต่หากหน่วยงานต่าง ๆ จะให้ครูเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชนแล้วก็จะทำให้การปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ของแต่ละหน่วยงานได้รับผลดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะประชาชนมักจะหวังและประสงค์ให้ครูในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนของตนเป็นผู้ที่ทราบเรื่องราวของทางราชการ และสามารถตอบปัญหาของใจที่เกี่ยวกับราชการและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกหมู่บ้าน

2.2 หน่วยงานต่าง ๆ ควรจะจัดอบรมความรู้ให้แก่ครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับอนามัยพื้นฐาน การปฐมพยาบาล การไชยาให้ถูกต้องกับโรค การวางแผนครอบครัว เสริมความรู้ในด้านอาชีพที่จำเป็นในท้องถิ่น การเกษตรแผนใหม่ วิธีการจัดตั้งสหกรณ์ การทำปุ๋ยง่าย ๆ การปลูกพืชให้สอดคล้องกับสภาพอากาศ ลักษณะดิน การปั้นโอ่ง การจักสาน การตัดเย็บเสื้อผ้าเพื่อใช้เองและเพื่อเป็นแนวทางในการแพร่ความรู้ไปยังประชาชน ทั้งนี้เมื่อครูมีความรู้ความสามารถแล้วจะสามารถทำเป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชนต่อไป อันจะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานได้รับผลดียิ่งขึ้น

2.3 ในการบรรจุครูเพื่อทำงานในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดต่อกับชายแดน ควรจะเลือกครูเพศชายมากกว่าครูเพศหญิง ทั้งนี้จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูประถมศึกษาในกิจกรรมของชุมชน เรื่องเพศมีความสำคัญอยู่ไม่น้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการช่วยเหลือส่งเสริมอาชีพ การเมืองการปกครอง เพราะปรากฏว่า จำนวนของครูเพศชายที่มีส่วนรวมในกิจกรรมของชุมชนมีมากกว่าจำนวนของครูเพศหญิง อีกทั้งในด้านการติดต่อ การประสานงาน กับหน่วยราชการ หน่วยงานของเอกชน ผู้นำชุมชน การเป็นผู้นำหรือร่วมกับผู้นำในการจัดกิจกรรม การให้คำแนะนำ คำปรึกษาคานต่าง ๆ ครูเพศชายก็มีส่วนร่วมมากกว่าครูเพศหญิงทั้งสิ้น ยกเว้นในด้านการอำนวยความสะดวก เช่น จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ที่ครูเพศหญิงมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าครูเพศชาย

2.4 ในการพิจารณาความดีความชอบของครู ผู้บริหารควรจะพิจารณาการมีบทบาทของครูในด้านการสร้างสรรคความเจริญแก่ชุมชน นอกเหนือจากหน้าที่การสอนประจำ เพราะจะทำให้มีกำลังใจในการที่จะต่อสู้หรือทำกิจกรรม ทำความเจริญให้ชุมชน หรือมีเงินนั้นก็ให้มีการประกาศเกียรติคุณ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ครูที่อุทิศตนเพื่อสังคม

2.5 การคัดเลือกครูประจำชั้นที่จะปฏิบัติงานในห้องเรียนที่อยู่ติดชายแดน เช่นนี้ควรเลือกครูที่สามารถเข้ากับชุมชนได้มีความคล่องตัว ว่องไว มีไหวพริบ รู้จักแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ เพราะจะต้องมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดเวลา ทั้งหน่วยงานในประเทศและองค์การระหว่างประเทศ และสิ่งที่ควรคำนึงถึงอย่างยิ่งคือ ครูประจำชั้นเหล่านี้ควรมีความเสียสละ และความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

2.6 ในการผลิตครูในโครงการฝึกหัดครูชนบทควรจะเน้นการเรียนการสอนความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จากการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชนและผู้นำในชุมชน พบว่า ปัญหาใหญ่ในการดำเนินการปกครองก็คือ การที่คนในชุมชนมีความรู้ในด้านกฎหมายน้อย ทำให้ประชาชนทำผิดกฎหมายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถ้าประชาชนไม่ทราบกฎหมายก็จะทำให้การปกครองมีความยากลำบากและเป็นปัญหา เช่น มีการลักลอบขายสินค้าตามชายแดน การรุกกล้าที่ดิน การย้ายถิ่นที่อยู่โดยไม่แจ้งแก่ทางราชการ การแจ้งเกิด การแจ้งตาย ฯลฯ ซึ่งถ้าครูมีความรู้ในด้านกฎหมายต่าง ๆ ก็เพียงพอที่จะสามารถแนะนำแก่ประชาชนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการวิจัยเปรียบเทียบบทบาทของครูประจำชั้นในกิจกรรมของชุมชนระหว่างครูที่ทำการสอนในจังหวัดชายแดน และจังหวัดที่ทางไกลชายแดน
2. ควรจะมีการวิจัยในเรื่องปัจจัยในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนของครูประจำชั้นในจังหวัดชายแดน